

Embafador i enganxós

A vui hom considera unànimement que el verb «empalagar» i el seu derivat, l'adjectiu «empalagós», són uns castellanismes inadmissibles. Com a forma substitutiva —en alguns casos— d'aquest adjectiu es proposa *apelagós*, que hi té, certament, una certa semblança: hom podria pensar que es tracta de dos mots amb un origen comú, però amb un prefix diferent —com tants exemples en trobariem—, i l'un dels quals hauria sofert una metàtesi. Però, en realitat, la relativa semblança entre aquestes dues formes adjectives és una mera coincidència. *Apelagós* és un derivat de *pega* (doncs, d'un substantiu) i «empalagós» és un derivat verbal. Segons Joan Coromines, el verb del castellà «empalagar», com a equivalent del nostre verb *embafar*, probablement és evolució de la idea de «comprometre's massa en alguna cosa» i deu provenir d'una altra forma «empelagar-se» que volia dir «internar-se massa en el mar», sentit conservat en català i portuguès, i derivada de «piélagos».

Com hem dit, l'equivalent del verb castellà «empalagar» és *embafar*, que és una forma ben viva i ben usual. Dit altrament, és a *embafar* que hem de recórrer quan ens calgui evitar o substituir el barbarisme «empalagar», que ha aconseguit d'introduir-se en el nostre llenguatge col·loquial i fins i tot escrit.

I, naturalment, a *embafador* en lloc de «empalagós», referit a un menjar, o bé, en sentit figurat, a un espectacle, a una obra artística etc., excessivament endolcit, afalagador, etc. La Gran Enciclopèdia Catalana admet aquest significat figurat del verb *embafar* amb els termes següents: «Enutjar, una cosa, per l'excés d'artifici o la insistència».

L'adjectiu «empalagós» també s'usa aplicat a designació personal. Com hem vist, tenim aleshores un equivalent seu en la forma *apelagós*, que significa, segons el Diccionari de Fabra, en sentit figurat, «dit de la persona que es fa pesada per excés d'amabilitat, per massa sociable». I il·lustra aquesta definició amb l'exemple següent: *Quin home més apelagós!* De fet, però, és segurament més usual el seu sinònim *enganxós*. —el Fabra inclou aquesta sinonímia a les definicions de tots dos mots— així com també *agaforós*, que el mateix diccionari defineix «de la companyia del qual és difícil de desempallegar-se, que et fa pesat per les seves assiduitats, afalaca, etc.». El llenguatge popular fa servir també en aquests casos, bé que amb un sentit una mica més ampli, el mot *paparra* —nom d'un aràcnid diminut i arrapadis—, l'ús del qual se es pot negar que és molt expressiu.